

Terugblik werksessie financiering van aquathermie

01 oktober 2021

Aanleiding

Conform de afspraken in het Klimaatakkoord, staan gemeenten voor de taak in 2021 een Transitievisie Warmte vast te stellen. Hierop volgen wijkuitvoeringsplannen en -proces om woningen aardgasvrij te maken voor 2050. Een groot aantal gemeenten heeft in dit proces geopteerd voor aquathermie als duurzame energiebron. Echter, de financiering van de projecten blijkt geen eenvoudige opgave o.m. vanwege het volloopprijsico en onrendabele toppen, welke inherent zijn aan dit soort proposities. Dit terwijl aquathermie, ondanks een weliswaar relatief hoge investering en daarmee relatief hoge kapitaalslasten, zeer lage variabele kosten kent en daarmee in de regel een overall aantrekkelijke business case heeft met goede terugverdientijden. Toch komen deze projecten maar moeizaam van de grond. In de werksessie hebben we in een select gezelschap een stap gezet in het doorgronden van deze problematiek. Hierbij waren partijen uit de financiële sector (ABN Amro, NWB, Invest-NL) aanwezig, evenals partijen met praktijkervaring (warmtebedrijf Muiderberg, gemeente Venlo, gemeente Amsterdam), partijen uit de energiesector (Eteck, Shell) en overheid (RvO).

Presentaties

Fakton heeft in opdracht van Invest-NL 30 cases bestudeerd. De resultaten hiervan zijn gepresenteerd en terug te vinden in de presentatie. In de presentatie werd belicht welke factoren in welke fase een belemmeringen kunnen vormen voor het realiseren van een financierbare casus.

Warmtebedrijf Muiderberg heeft de deelnemers meegenomen in de aanloop, overwegingen en aanpak van hun project. Uitgangspunten bij dit project zijn duurzaam, betaalbaar (niet duurder dan gas) en collectief. Een van de knelpunten is de isolatieopgave, maar deze valt buiten de scope van het project. Het innovatieve van het project is dat het een lagetemperatuurnet betreft in bestaande bouw. Alleen als alle financieringspartijen meedoen en er voldoende subsidie wordt toegekend, is een financial close mogelijk.

Eteck geeft aan dat het voor hen wel mogelijk is om zonder (grote) subsidie aquathermieprojecten te realiseren. Het doel moet niet de toepassing van aquathermie zijn, maar het toepassen van de meest geschikte bron. En dat kan aquathermie zijn, maar in andere gevallen een andere bron. In het volloopprijsico is aquathermie niet uniek. Eteck pleit om die reden voor een brononafhankelijk volloopprijsico.

De presentaties worden meegezonden met deze terugblik.

Plenaire gesprek

Vanuit de presentaties is de discussie breder getrokken naar wat nodig is voor de opschaling en grootschaligere toepassing van aquathermie, met name **in de bestaande bouw**. Hieruit zijn de volgende rode draden naar voren gekomen:

Bronnenmix

Aquathermie heeft een grote potentie, en is tegelijkertijd onderdeel van de bronnenmix. Er zijn veel aspecten die een rol spelen bij de keuze voor een bron. Door het combineren van bronnen kan de beste afweging t.a.v. het energiesysteem gemaakt worden.

Onvolwassen markt

Aquathermie is nu nog geen volwassen markt. Om naar een hoger volwassenheidsniveau te komen, is standaardisering en kwaliteitsborging bv. middels certificering noodzakelijk. Om op te kunnen schalen is eerst behoefte aan meer kennisontwikkeling, zowel in onderzoeksprogramma's als door te leren in de praktijk. Hiertoe is een impuls van de overheid nodig, zodat de leermomenten leiden tot grootschaliger handelingsperspectief en vervolgens stappen richting een volwassen markt gezet kunnen worden.

Kennisontwikkeling en kennisdeling

Er lopen momenteel onderzoeksprogramma's. Op onderdelen zijn deze meer aanbodgedreven, terwijl er ook een behoefte is aan vraaggedreven kennisontwikkeling. Daarbij is een nadrukkelijke link met de praktijkervaring. Deze ervaringen leiden tot nieuwe kennisvragen. De kennis die ontwikkeld wordt, dient vervolgens ook weer gedeeld en toegepast worden in de praktijk. Zo zijn deze elementen van kennisontwikkeling, -deling en praktijk onlosmakelijk met elkaar verbonden. Dit betekent ook dat er een centrale plek/platform moet zijn waar de informatie en ervaring gedeeld wordt, ook uit initiatieven als pilots van het PAW en in het NWN voorstel.

Kijk niet alleen naar de huidige kennisbehoefte, maar draai het om. Redeneer terug vanuit de toekomst. Waar wil men naartoe en wat moet er nu geleerd worden om daar te komen?

Praktijkervaring

Het opdoen van ervaring in de praktijk is cruciaal voor het kunnen opschalen van aquathermie. Er is behoefte aan meer pilots/voorbeelden met daarin bewuste kennisvragen rond de huidige barrières en onzekerheden. Daarop zit bijna per definitie een onrendabele top. Zie de subsidiëring van die top uit publiek geld als leergeld in de doorontwikkeling naar een volwassen markt met kostenreductie en standaardisering zodat de propositie concurrerend kan zijn. Al deze leerervaringen tezamen kunnen de juiste randvoorwaarden creëren voor het op grotere schaal gaan benutten van de potentie van aquathermie.

Praktijkervaring hoeft niet enkel binnen een project opgedaan te worden. Binnen een project is het type bebouwing vaak niet-gelijksoortig. Daardoor kom je niet tot een echt grote schaal. Door juist gelijksoortige bebouwing te combineren, kan veel geleerd worden. Hierop is hulp en ondersteuning nodig bij gemeentes op het gebied van samenwerking en hoe er aan dergelijke initiatieven vorm gegeven kan worden.

Zoek naar een buitenboordmotor (in de vorm van capaciteit en middelen) t.b.v. standaardisatie en een collectief warmtesysteem.

Business case

Een warmtenet zou geen onderdeel moeten zijn van de business case. Een dergelijk gesocialiseerd net zou meerdere bronnen moeten kunnen combineren (collectief warmtesysteem met hybride invoer). Het ontwikkelen en exploiteren van een warmtevoorziening door een coöperatief initiatief in de huidige Nederlandse context is uitdagend. Een warmtevoorziening zoals een warmtenet vraagt grote initiële investeringen. Coöperatieve warmte initiatieven lopen tegen meerdere barrières aan bij het krijgen van de benodigde (externe) financiering. Financiering vinden voor de ontwikkeling, realisatie en exploitatie

van een coöperatieve warmtevoorziening is nu lastig. Er is nog weinig ervaring, er zijn weinig standaarden en daardoor is er weinig zekerheid voor het financieren van een coöperatieve warmtevoorziening.

Financiering

Financiering van verduurzaming van bestaande bouw is op dit moment ingewikkeld voor banken. Het vraagt veel capaciteit en 'papierwerk' vanwege hoge risico's waardoor dit momenteel onaantrekkelijk is voor commerciële financiers. Bij mandjes van projecten neemt de complexiteit toe, omdat het veelal om niet-gelijksoortige bebouwing gaat. Indien er in de praktijk pilots komen met gelijksoortige bebouwing (uit verschillende gemeenten), kunnen mandjes interessanter worden voor commerciële financiers.

Standaardisering en certificering helpt om de risico's te beperken. Daarvoor moet eerst praktijkervaring worden opgedaan. Bij zon en wind heeft dit al plaatsgevonden, met als gevolg afgenomen risico's, en worden nu ook kleinere projecten gefinancierd door financiële marktpartijen.

Mogelijk kan Invest-NL een rol spelen in de huidige fase. Als de weg naar volwassenheid bewandeld is, zullen meer commerciële financiers instappen. Daartoe dient de propositie van Invest-NL dan wel gericht te worden op 'leren' in plaats van direct op 'opschalen'.

Vervolg

Invest-NL en ABN Amro willen samen een rondetafel organiseren (evt. via ABN-AMRO's "Energy Transition Thursday" reeks). Ontwikkel standaarden voor businesscases die in aanmerking komen voor financiering. Stel financiering dan wel garanties beschikbaar voor coöperaties, bijvoorbeeld door middel van groenfonds, gemeentefonds of andere instrumenten. Daarbij kunnen de aanloopfase en de uitvoeringsfase apart genomen worden, het zou ook samen moeten kunnen. Hierbij valt te denken aan het groeifonds, aan Invest-NL, of andere manieren van financiering, zoals garanties van gemeenten enz.

De behoefte aan een platform wordt nader ingevuld. Daarbij kan gedacht worden aan periodieke (bijvoorbeeld op kwartaalbasis) thematafels waarin specifieke onderwerpen nader uitgediept worden en kennis en praktijk bij elkaar komen. Afhankelijk van een eventueel vervolg op de Green Deal Aquathermie die zijn einde nadert, vindt dit plaats onder de vlag van de Community of Practice van het Netwerk Aquathermie. Invest-NL is initiator van deze bijeenkomsten en trekker van het platform.